

A publicista emlékezete

1989 óta folyamatosan elképeszt a humán értelmiség kiválóságainak szelektív emlékezete. Nem emlétek neveket, nehogy a kimaradtak megbántódjanak. Egyvalakivel azonban – nem titkolom: hiúság okán is – foglalkoznom kell, mert úgy rendezte át részben közös múltunkat, hogy táva maradt a szám, és nem tudom becsukni, míg ki nem pottyantok

rajta néhány „Ej-ej”-t és „Nocsak-nocsak”-ot.

Egy Népszava-interjúban az ÉS negyven évére emlékezve Váncsa István azt állította, hogy az ÉS-t Nemes György főszerkesztő konszolidálta, oly módon, hogy egyensúlyt teremtett „az ortodox bolsevisták és a jobboldali populisták” között. „Nemes idejében a meghatározó egyéniségek Fekete Gyula, Székelyhidi Ágoston, Kunszabó Ferenc” voltak. Ez egy – hogy is mondjam finoman? – szemenszedett tévedés. Nemes György 1963 és 1974 között volt az ÉS főszerkesztője. Az ő idejében a filmpublicisztikát B. Nagy László írta, a képzőművészetét Pernecky Géza, a színházat Léтай Vera, szerény személyem pedig mindenevő publicisztikával szolgált. A pártközpont – és személyesen Aczél – hihetetlen nyomás alá helyezte Nemest. Pernecky akkor disszidált (1970-ben) – persze más okok miatt is –, amikor a főszerkesztő tudatta vele, hogy nem tudja már sokáig védeni. Léтайnak elege lett az állandó feszültségből, és más vizekre evezett. Attól tartok, B. Nagy öngyilkosságában (1973) szintén szerepet játszott írásainak hivatalos fogadtatása. Nemes velem is közölte, hogy nem bír már sokáig tartani, mert minden péntek este megszólal a telefonja, és hallgatnia kell miattam Aczél üvöltözését. Erre felajánlottam, hogy péntekenként adok neki egy húszast, menjen a feleségével moziba – másnapra Aczél csak lecsillapul. Feltételezem, hogy lelkiismeretének kiegyenlítésére használt, súlyként a másik serpenyőben, így hát nem küldött el sem ő, sem 1974 után Jovánovics Miklós. 1981 végéig meglehetősen rendszeresen publikálhattam, tavaly megjelent, és idén megjelenendő gyűjteményes köteteimből megítélhető, hogy populista módon-e vagy pártfunkcionáriusi hévvel.

Váncsa szerint „...volt egy időszak, amikor csak 50 fölötti, feltétlenül párttag, ideológiailag megbízható és többszörösen kipróbált újságíró-elvtársak művelhették a publicisztikát.” Ezt a maga mentségére agyalta ki, amiért feltűnést keltő kezdetek után sok éven át alig művelte ezt a műfajt. Lustának véltük, de a rendszerváltozás óta bebizonyította, hogy nagyon is alkalmas bőséges betűvetésre. Talán azt hitte – okkal –, hogy a publicisztika csak bajt hozhat rá, és ezért helyezte át súlypontját a glosszákra? Interjúja ezt sugallja: „Akkoriban az aktuális párthatározatok megzenésítése volt a publicisztika célja, ugyanakkor a glossza – nálunk – teljesen autonóm módon működött...”

Így már minden érthető. Autonóm akart lenni, ezért nem írt publicisztikát. Nem írt publicisztikát, tehát aki írt, az pándipalista vagy feketegyulista. Ekképpen torkollik bele Váncsa önszépítő buzgalmának csermelye a hasonszőrű – '89 óta rettenthetetlen – pályatársak hasonló igyekezetének folyamába. Ej-ej. Nocsak-nocsak.